

Олена Василівна МИХАЙЛОВСЬКА,

кандидат економічних наук, доцент —, доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету, *m-olena@ukr.net*,

Наталія Володимирівна ФІЛПОВА,

кандидат економічних наук, доцент ..., доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету, *nfilippova01@yandex.ru*,

Людмила Степанівна ЛАДОНЬКО,

доктор економічних наук, доцент —, доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету, *ladonkoluda@gmail.com*,

Наталія Валеріївна ТКАЛЕНКО,

доктор економічних наук, професор —, професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету, *nataliya_2504@mail.ru*

УДК 35

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СКЛАДОВИХ ДЕФІНІЦІЙ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Михайловська О. В., Філіпова Н. В., Ладонько Л. С., Ткаленко Н. В.
Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління та адміністрування

У статті досліджено сутність та зміст дефініцій «управління», «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування», проаналізовано їх витоки, чинники, що вплинули на появу та особливості трансформацій. Визначені основні спільні риси та розбіжності між категоріями, що досліджуються. Так, доводиться, що термін «державне управління», який наразі використовується в Україні, не є точним відповідником терміну «публічне управління». Обґрунтовано застосування термінів в широкому та вузькому значеннях. Узагальнено та систематизовано теоретичні підходи щодо філософсько-функціонального

розуміння процесу публічного управління та адміністрування під впливом еволюційних зрушень у соціально-економічних відносинах та трансформації системи державного управління. Запропоновано візуалізацію взаємозв'язку та взаємопроникнення досліджуваних категорій у загальному процесі управління.

Ключові слова: управління, менеджмент, державне управління, публічне управління, публічне адміністрування.

Михайловская Е. В., Филиппова Н. В., Ладонько Л. С., Ткаленко Н. В. Анализ теоретических подходов к определению сущности составляющих дефиниций публичного управления и администрирования

В статье исследована сущность и содержание дефиниций «управление», «государственное управление», «публичное управление», «публичное администрирование», проанализированы их истоки, факторы, повлиявшие на появление и особенности трансформации. Определены основные общие черты и различия между категориями, которые исследуются. Так, доказывается, что термин «государственное управление», который используется в Украине, не является точным аналогом термина «публичное управление». Обосновано применение терминов в широком и узком смыслах. Обобщены и систематизированы теоретические подходы философско-функционального понимания процесса публичного управления и администрирования под влиянием эволюционных сдвигов в социально-экономических отношениях и трансформации системы государственного управления. Предложено визуализацию взаимосвязи и взаимопроникновения исследуемых категорий в общем процессе управления.

Ключевые слова: управление, менеджмент, государственное управление, публичное управление, публичное администрирование.

Mykhailovska, O. V.; Filipova, N. V.; Ladonko, L. S.; Tkalenko, N. V. The Analysis of Theoretical Approaches for Determining the Nature Components of Definitions Public Administration and Management

The article describes the nature and the content of definitions of «management», «governance», «public administration», «public management». The basic similarities and differences between categories which investigated are determined. It is proved that the term "governance", currently used in Ukraine is not an exact the term "public administration". Theoretical approaches of philosophical and functional understanding the process of public management and administration influenced by evolutionary changes in the socio-economic relations and the transformation of public administration are generalized and systematized. Visualization of the relationship and interpenetration of categories which were studied in the overall management process is proposed.

Keywords: *management, public administration, government, public management, public administration.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У процесі еволюції соціально-економічних відносин відбувається трансформація системи державного управління у такі моделі, які відповідають сучасним світоглядно-методологічним уявленням, тобто відбувається розширення та поглиблення змісту поняття публічного управління.

Сьогодні в Україні відбувається процес становлення децентралізованої системи управління, що посилює необхідність осмислення специфічних функцій регіональних та місцевих органів управління й особливостей їх взаємодії задля подальшого розвитку держави на засадах демократії з використанням прогресивних методів і технологій управління.

Відтак, сучасна наука розглядає нові підходи до державного управління, пропонує нові моделі управління, що передбачають нове бачення відносин між владою і громадянськістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У західній державно-управлінській та філософсько-історичній традиції проблематика осмислення й концептуалізації питань публічного управління є об'єктом уваги таких зарубіжних фахівців, як К. Аллен, В. Вільсон, Д. Осборн, Т. Пітерс, А. Турен, Д. Фельдман, К. Худ та інші. Серед вітчизняних науковців варто відзначити розробки В. Аверянова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, Ю. Ковбасюка, А. Колодій, О. Оболенського та інших.

Постановка завдання. Метою статті є аналітичні дослідження існуючих теоретичних підходів науковців до трактування сутності та змісту таких категорій як «управління», «державне управління», «публічне управління» та «публічне адміністрування» у контексті їх тлумачення в межах науки публічного управління.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні в науці існує багато трактувань терміну «управління», але всі вони походять від англійського слова «*manage*» (управляти). Похідним також є і слово менеджмент (*management*), але не будемо детально на цьому зупинятися, оскільки питання висвітлене дуже вичерпно через історичну призму не лише у зарубіжних фахових джерелах, а і у вітчизняних. Враховуючи велику кількість визначень (наприклад, колектив авторів на чолі з Г. С. Одінцовою наводить 20 визначень відповідної категорії, які класифікуються за такими основними групами: загальна, функціональна, процесуальна та суб'єктно-об'єктна [1, с. 8–9]). Проте у межах статті не можливо розглянути усі підходи до управління, тому наведемо основні визначення категорій «управління» та «менеджмент» (табл. 1), які дозволять проводити подальше дослідження [1].

Визначення сутності дефініції «управління» та «менеджмент»

№	Джерело	Визначення
1.	Новий тлумачний словник української мови [2]	1) спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати; 2) спрямовувати рух, хід, роботу чого-небудь; 3) спрямовувати хід якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь. Менеджмент — цілеспрямований вплив на діяльність усіх працівників організації для успішного досягнення встановлених ними ринкових цілей у змінному середовищі шляхом продуктивного використання наявних ресурсів;
2.	М. Мескон [3]	Менеджмент — це процес планування, організації, мотивації та контролю працівників організації які забезпечують досягнення їх цілей;
3.	П. Друкер [4]	Менеджмент — специфічний вид діяльності що перетворює неорганізований натовп на ефективну цілеспрямовану продуктивну групу;
4.	А. Файоль [5]	Управляти — це передбачати, організовувати, розпоряджатися, узгоджувати, контролювати;
5.	Філософський енциклопедичний словник [6]	Управління — це елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх повної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, цілі діяльності;
6.	Оксфордський словник англійської мови [7]	Менеджмент — це спосіб, манера спілкування з людьми; влада та мистецтво управління; уміння особливого роду й адміністративні навички; орган управління, адміністративна одиниця; інтеграційний процес, за допомогою якого професійно підготовлені спеціалісти формують організації і управляють ними шляхом постановки цілей і розробки способів їх досягнення;
7.	Український юридичний портал з посиланням на Т. Коломоєць [8]	Управління — це цілеспрямована сукупність дій, які забезпечують узгодженість та координацію спільних робіт з метою досягнення суспільно-важливих цілей та вирішення завдань. Виділяють соціальне, біологічне та технічне (технократичне) управління.

Також, слід відзначити, що вичерпне дослідження було проведене С. В. Приживарою у статті «Управління як специфічний вид

діяльності» [9] у якій автор критикує існуючі підходи до визначень «управління» і приходять до висновку, що управління є певного роду процесом, а саме — діяльністю, предметом якої є діяльність інших людей, а метою — розвиток об'єкта управління. Ми погоджуємось з висновками дослідниці, але хочемо зазначити, що її підхід до розуміння управління не є принципово новим. Так, В. Кноррінг у своїй науковій праці чітко зазначає, що «управління є процесом, а система управління — механізмом, котрий забезпечує цей процес» [10].

Г. В. Атаманчук стверджує, що управління «починається тоді, коли в яких-небудь взаємозв'язках, стосунках, явищах, процесах присутній свідомий початок, інтерес і знання, цілі і воля, енергія і дії людини» [11, с. 41]. Перелік вичерпний, але на нашу думку доречно сюди додати «свідоме бажання» працювати заради досягнення певних цілей чи результатів діяльності.

Наприкінці XIX — на початку XX ст. з'являється наукова дисципліна у вигляді теорії управління (менеджменту). Менеджмент у загальному значенні означає «управління», але у дещо звуженому вигляді, маючи на увазі виконання керівних дій професійним управлінцем. Дана дефініція також детально досліджена як у закордонному науковому просторі, так і у вітчизняному. Не будемо повторювати відомі речі, лише відзначимо, що немає значення, якої сфери стосується менеджмент: чи то приватної структури, чи державної, чи суспільної, менеджмент — це процес, що складається з виконання певних функцій, спрямованих на досягнення цілей з раціональним використанням певних ресурсів. Отже, різниця між «управлінням» і «менеджментом» полягає в тому, що управління, в широкому розумінні цього слова, означає процес впливу системи, що управляє, на систему, якою управляють. А менеджмент — це не просто процес впливу, а процес досягнення бажаних результатів через управління підлеглими із використанням їх розумового та фізичного потенціалу, мотивації та очікувань. Це більш трудомісткий процес, що вимагає від менеджера володіння так званим «мистецтвом управління».

Сутність категорії «державне управління».

В Україні становлення науки державного управління розпочинається з постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь» № 1328 від 29 листопада 1997 р [12]. Проте, наука державного управління не обмежується формальним існуванням, адже вона колись була предметом уваги таких філософів як Конфуцій та Лао-Дзи (державно-управлінські ідеї і висловлювання), Сократ, Платон та Аристотель (визначення природи держави і права), Ш. Л. Монтеск'є та П. Орлік (принцип поділу державної влади) тощо, що детально розглянуто у роботі В. М. Мороз «Діалектика зв'язку змісту категорій «управління» та «менеджмент» у межах науки «державне управління» [13].

Як вважають дослідники, з думкою яких погоджуються автори, термін «державне управління», що досі використовується в Україні, не є

точним відповідником терміна «публічне управління». Але часто два різних терміни *public administration* (публічне адміністрування) та *public management* (публічне управління) перекладаються у різних літературних джерелах з англійської на українську як «державне управління». На сьогодні вчені сформулювали наступні визначення категорії «державне управління» (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення дефініції «державне управління»

№	Автор	Визначення
1.	О. Сквірський «Новий погляд на зміст категорії «державне управління»	форма діяльності органів виконавчої влади, яка реалізується через застосування різноманітних засобів (адміністративних актів), спрямованих на приватних осіб, а також інших суб'єктів які не перебувають із відповідними органами виконавчої влади у стані службового підпорядкування [14];
2.	Б. Курашвілі «Нарис теорії державного управління»	діяльність усього державного апарата по регулюванню суспільних відносин, по управлінню як суспільними, так і його власними справами [15];
3.	Б. Гурне «Державне управління»	адміністративна діяльність провладних органів по виконанню адміністративних функцій [16];
4.	Г. Райт «Державне управління»	зміст державного управління слід визначати таким чином: 1) це спільні зусилля певної групи в контексті держави; 2) охоплює всі три гілки влади — виконавчу, законодавчу й судову, а також їхній взаємозв'язок; 3) виконує важливу роль у формуванні державної політики, а також є частиною політичного процесу; 4) істотно різниться від приватного управління; 5) тісно пов'язане з чисельними приватними групами й окремими індивідами в забезпеченні громадських послуг [17];
5.	Г. Атаманчук «Теорія державного управління»	практичний, організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу [18];
6.	В. Цветков «Державне управління як	соціальне явище, форми, методи, принципи, характер якого завжди зумовлюються потребами суспільного розвитку, що виявляються в інтересах

	основний різновид соціального»	певних соціальних верств і груп [19];
7.	В. Авер'янов «Державне управління: теорія і практика»	діяльність особливого роду, зміст якої полягає у виконанні правових актів шляхом різних форм організуючого впливу на суспільні явища та процеси [20];
8.	Ф. Шамхалов «Теорія державного управління»	організуюча, виконавчо-розпорядча діяльність органів держави, яка здійснюється ними на підставі та на виконання законів і яка являє собою повсякденне практичне виконання функцій держави [21];
9.	«Словник-довідник Державне управління» (уклад. В. Бакуменко)	практичний, організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання, або перетворення, що спирається на її владну силу [22];
10.	Навчальний посібник «Державне управління» (за ред. А. Мельник)	цілеспрямований організований та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку та діяльність особи і громадянина з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави, відображених у конституції та законодавчих актах, шляхом впровадження державної політики, виробленою політичною системою та законодавчо закріпленої, через діяльність органів державної влади, наділених необхідною компетенцією [23];
11.	В. Мартиненко «Демократичне врядування: проблеми теорії та практики»	державне управління є процес здійснення авторитарного врядування через формування та реалізацію системи державних органів виконавчої влади на всіх рівнях адміністративно-територіального поділу країни, які застосовують сукупність способів, механізмів, методів владного впливу на суспільство [24];
12.	І. Понкін «Загальна теорія публічного управління: вибрані лекції»	вид державно-владної діяльності з метою досягнення, реалізації, охорони та захисту громадських інтересів, забезпечення і реалізації регулятивних та інших функцій держави і ведення справ держави, змістом якої є комплексне планування, правове забезпечення і здійснення законодавчих, виконавчо-адміністративних, судових та контрольно-наглядових повноважень органів державної влади, включаючи правове та

	організаційно-ресурсне забезпечення, адміністрування та реалізацію послідовностей і комплексів управлінських рішень і встановлених законом інструментів (заходів, засобів і механізмів) державно-регулюючого і державно-адміністративного впливу по відношенню до різних сегментів предметно-об'єктної області такого управління, здійснення контрольної-наглядової та іншої правоохоронної діяльності в зазначеній галузі [25].
--	--

Дослідження дає змогу зазначити, що в основу визначень державного управління, які надаються більшістю українських науковців, покладено класичне розуміння управління в державному секторі, що було запропоноване М. Вебером.

Отже, сутність державного управління як самостійного виду державної діяльності слід розуміти як систему елементів державної влади, яка носить виконавчо-розпорядчий характер та виконує функції та завдання держави у процесі регулювання економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами [26].

Сутність категорії «публічне управління». У контексті формування нового державного управління в Україні актуальним є розгляд дефініції «публічне управління», оскільки саме йому відведена основна роль у процесі реформування державної влади нашої держави (табл. 3).

Поняття публічного управління походить від латинського «*publicus*» — суспільний, народний, державний. Нагадаємо, що вперше термін «публічне управління» (англ. *public management*) використав Десмонд Кілінг (1972 р.), зазначивши, що «публічне управління — це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики» [27]. Одними з перших вітчизняних науковців, хто виокремив поняття «публічне управління» були А. Ф. Мельник та О. Ю. Оболенський [28].

Таблиця 3

Визначення дефініції «публічне управління»

№	Автор	Публічне управління — це
1.	Дж. М. Рфіфінер та Р. Пристюс [29].	управління організацією та напрямком людських і матеріальних ресурсів для досягнення бажаних цілей;
2.	Н. Аврамчикова [30]	вплив суб'єкта, що володіє публічною владою, на об'єкт з метою будь-яких суспільних інтересів;
3.	А. Мельник та О. Оболенський [27]	включає дві складові: 1) державне управління (суб'єктом є органи державної влади);

		2) громадське управління (суб'єктом є громадські інституції);
4.	Г. Букерт [31]	публічне управління не є певним нейтральним, технічним процесом, а є діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом і громадянським суспільством
5.	О. Оболенський [32]	здійснення сукупності раціональних (тобто запрограмованих і виокремлених за певними ціннісними ознаками і можливих із урахуванням стану зовнішнього середовища) впливів на функціонування та розвиток колективу людей на основі програми управління та інформації про поведінку та стан об'єкта управління, спрямованих на підтримку, поліпшення та розвиток об'єкта управління для досягнення наперед визначеної сукупності цілей;
6.	Н. Обушна [33]	публічне управління як об'єкт наукового пізнання є складним та багатоплановим утворенням, основою якого є концепція, що впливає із тісного взаємозв'язку політики і права, управління й влади, політичної системи та суспільства загалом, а також взаємодії суспільства з різними елементами соціальної системи;
7.	К. Поллітт [34]	«публічне управління» може вживатися у щонайменше трьох основних значеннях: діяльність державних службовців і політиків (1), структури і процедури органів державної влади (2), системне вивчення чи то діяльності, чи то структур та процедур (3).

Взагалі, публічне управління, у класичному розумінні, визначається як вплив суб'єкта управління (що володіє публічною владою) на об'єкт — суспільство (суспільні процеси, відносини) відповідно до покладених на нього суспільно значущих функцій і повноважень. Суб'єктом і одночасно об'єктом публічного управління є громадянське суспільство, недержавні організації (різні самоврядні структури: громадські організації, об'єднання та їхні органи), органи державної влади.

Доречним з цього приводу стало дослідження О. Амосова та Н. Гавкалової «Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма)», що детально характеризують моделі публічного адміністрування (*Old Public Management, New Public Management, Good Governance*) та зазначають, що «вони формуються й еволюціонують в часі як у країнах світу, так і в межах прийнятих основних моделей соціально-економічних систем на архетиповій парадигмі, їх дослідження є важливим, складним і своєчасним питанням» [35].

Автори повністю підтримують думку таких науковців як О. Амосов, В. Голуб, Г. Зінченко, В. Комаровський та багато ін., які вважають, що запровадження менеджменту в діяльність органів державної влади пов'язане з недостатньою ефективністю традиційного адміністрування.

Основною рисою теорії публічного управління є те, що вона розглядає людей з позиції активних учасників державного управління. У Конституції України (ст. 5) чітко зазначено, що «народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [36], отже специфічні функції держави набувають ознак публічності.

Босак О. [37] справедливо зазначає, що, коли ми говоримо про публічну владу, то маємо на увазі владу, джерелом якої є народ. Коли ми говоримо про публічне управління, то, відповідно, маємо на увазі управління, участь у якому бере народ. Зазначене також вказує на те, що державне управління в Україні є публічним.

Отже, на наш погляд, під публічним управлінням доцільно розуміти таку участь народу в управлінні державою, що забезпечує взаємодію між органами публічної влади й громадськістю та, у перспективі, підвищує результативність/ефективність у напрямі громадянського прогресу.

Сутність категорії «публічне адміністрування».

Адміністрування саме по собі є управлінською діяльністю, оскільки латинське «*administratio*» означає «служіння», «допомога», «управління». Адміністрування — це прерогатива виконавчих органів влади або чиновника [38].

Визначення терміну «адміністрування» та «публічне адміністрування» наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Визначення дефініції «публічне адміністрування»

№	Джерело	Визначення
1.	Оксфордський словник [39]	адміністрування — 1) контроль або управління чимось (наприклад системою, організацією або бізнесом); 2) група людей, які організують або контролюють щось; 3) часто в американському тлумаченні — уряд країни, особливо США;
2.	Енциклопедія державного управління [40]	публічне адміністрування є різновидом управлінської діяльності інституцій публічної влади, завдяки якій держава та громадянське суспільство забезпечують самокерованість усієї суспільної системи та її розвиток у певному, визначеному напрямку;
3.	В. Вільсон [41]	публічне адміністрування є детальним і систематичним виконанням суспільних законів.

		Кожне приватне застосування загального є закону є актом адміністрування <...>. Широкі плани урядових дій не є адміністративними; детальне виконання цих планів є адмініструванням;
4.	М. Міненко [42]	що публічне адміністрування є формою реалізації публічного управління, яке здійснюють представницькі органи демократичного врядування через свої виконавчі структури;
5.	К. Колесникова [43]	розглядає публічне адміністрування як складову публічного управління (врядування), метою якого постає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління та направлених на забезпечення громадян на рівні світових стандартів;
6.	Т. Семенчук [44]	публічне адміністрування — це метод управління, який з одного боку забезпечує надання суспільству послуг щодо законодавства, з іншого боку — реалізацію обраного типу політики, яку втілюють державні службовці, яким було делеговано повноваження під час волевиявлення народу на виборах, як в межах країни так і закордоном, у всіх напрямках її прояву;
7.	Т. Кондратюк [45]	визначає публічне адміністрування як підсистему соціальної системи, складник суспільства, чие функціонування та розвиток перебувають під потужним впливом з боку всіх інших сфер суспільної життєдіяльності;

З аналізу підходів до категорії «публічне адміністрування» можна зробити висновок, що в державному управлінні «адміністрування» є переважно організаційно-розпорядчим методом, тобто бюрократичним. На думку Л. Волчкової та В. Мініної адміністрування — це впорядкована діяльність органів державної влади і управління, яка формує основу для стабільних відносин і взаємодій суб'єктів влади, управління, господарського й суспільного життя, а державний менеджмент полягає у використанні підприємницьких та інноваційних видів управлінської діяльності (зазначене, на думку авторів, впливає на ефективність діяльності органів публічної влади).

Крім того, хочемо підтримати точку зору автора, висловлену у науковій статті «Менеджмент в органах державної влади» [46] де відзначається, що «сутнісні риси публічного менеджменту, порівняно з класичним адмініструванням, мають позначатися сукупністю таких обставин: націленістю на кінцевий результат; поєднанням більшої міри свободи дій і відповідальності; значущістю організації та організаційної

культури; відкритістю для впливів навколишнього середовища; зв'язками з користувачами послуг, наявністю зворотного зв'язку.»

Розглянувши основні точки зору наукової спільноти, щодо змісту і сутності досліджених дефініцій дає підстави для візуалізації авторського підходу відносно місця «публічного управління» в загальній системі управління (рис. 1.).

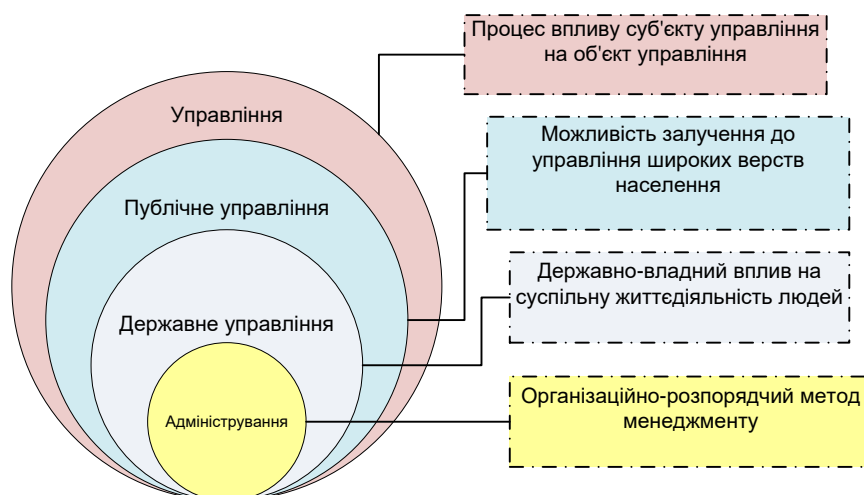

Рис. 1. Схема взаємозв'язку основних категорій системи управління

З огляду на запропоновану схему можна констатувати, що в сучасних національних умовах є необхідність запровадження дієвого «публічного управління», під яким розуміється таке управління, що відповідає очікуванням держави та громадського суспільства. Однак, можна стверджувати, що реалізація такого виду управління в Україні носить, на жаль, формальний характер. Водночас відзначимо, що дієве публічне управління в державі неможливе без взаємодії всіх його складових елементів.

Висновок. Аналіз сутності розглянутих у статті дефініцій дає змогу стверджувати, що «управління» включає в себе і «адміністрування», і «державне управління», і «публічне управління», а це дозволяє нам відзначити — метою даних категорій має бути розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління, направлених на забезпечення очікувань громадян, рівень якого буде відповідати світовим стандартам.

Список використаних джерел

1. Державне управління і менеджмент [Текст] : навч. посіб. / за заг. ред. Г. С. Одінцової. — Х. : Вид-во ХарПІ УАДУ, 2002. — 492 с.
2. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. 42000 слів / уклад. : В. Яременко, О. Сліпушко. — К. : Аконіт, 2000. — Т. 2. — 927 с.

3. Мескон, М. Х. Основы менеджмента: Пер. с англ./ М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури – М. : Дело, 1998. – 800 с.
4. Друкер, Питер, Ф. Задачи менеджмента в XXI веке.: Пер. с англ.: – М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. – 272 с.
5. Файоль, А. Вчення про управління // Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія / Упоряд. І. О. Слепцов; Пер. з рос. Л. І. Козій, М. І. Матрохіна, П. Л. Пироженко. – К.: Либідь, 1993. – 304 с.
6. *Філософський енциклопедичний словник* / За ред. В.І.Шинкарука. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
7. Оксфордський словник англійської мови. [Електронний ресурс] URL : <http://oxforddictionaries.com/definition/management>
8. Український юридичний портал «Радник» [Електронний ресурс] Адміністративне право України: Підручник: За заг.ред. д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О. – Київ: „Істина”, 2008. URL : <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/41-kolomoets/524--4-.html>
9. *Приживара, С. В.* Управління як специфічний вид діяльності [Електронний ресурс] / С. В. Приживара // Державне будівництво. № 1/2012 ; Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. — URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-1/doc/1/07.pdf>.
10. *Кнорринг, В. И.* Искусство управления [Текст]: учеб. / В. И. Кнорринг. — М. : БЕК, 1997. — 288 с.
11. *Атаманчук, Г. В.* Теория государственного управления [Текст]: курс лекц. / Г. В. Атаманчук. — 4-е изд., стер. — М. : Омега Л, 2006. — 579 с. ...
12. Про затвердження переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 29.11.1997 № 1328 [Електронний ресурс] URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1328-97-%D0%BF>
13. *Мороз, В. М.* Діалектика зв'язку змісту категорій «управління» та «менеджмент» у межах науки «державне управління» [Текст] / В. М. Мороз // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління». — Вип. 1 (1). — Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2014. — С. 34–44.
14. *Сквірський, О.І.* Новий погляд на зміст категорії "державне управління" / І. О. Сквірський // Право і суспільство. - 2013. - № 2. - С. 89-95. - [Електронний ресурс] URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2013_2_16
15. *Курашвили, Б. П.* Очерк теории государственного управления / Б. П. Курашвили. – М. : Наука, 1987. – 294 с.
16. *Гурне, Б.* Державне управління / Б. Гурне ; перекл. з франц. В. Шовкуна. – К. : Основи, 1993. – 165 с

17. Райт, Г. Державне управління / Г. Райт ; перекл. з англ. – К. : Основи, 1994. – 432 с.
18. Атаманчук, Г. В. Теория государственного управления: [курс лекций] / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.
19. Цветков, В.В. Державне управління як основний різновид соціального управління // Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи / Колектив авторів; наук. кер. Цветков В. В. – К. : Оріяни, 1998. – 221 с.
20. Авер'янов, В. Б. Державне управління: Теорія і практика / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.
21. Шамхалов, Ф. Теория государственного управления : [монографія] / Ф. Шамхалов. – М. : Экономика, 2002. – 638 с
22. Державне управління : словник-довідник / уклад. : В. Д. Бакуменко (кер. творчого кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін. ; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
23. Мельник, А. Ф. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.
24. Мартиненко, В.М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики / В.М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика: Зб.наук.праць - Х.: Вид-во "ДокНаукДержУпр", 2010. - № 1. – С. 16-22.
25. Понкин, И.В. Общая теория публичного управления: Избранные лекции / Международный институт государственной службы и управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации. – М., 2013. – 196 с.
26. Філіпова, Н. В. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації [Електронний ресурс] / Н. В. Філіпова // Державне управління: удосконалення та розвиток. — № 6, 2015. — URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=865>.
27. Keeling, D. Management in Government [Text] / D. Keeling. — London : Allen & Unwin, 1972. — 216 p.
28. Мельник, А.Ф. Державне управління [Текст]: підруч. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна. — К. : Знання, 2009. — 582 с.
29. Rfifiner, J.M. and Presthus, R. Public administration. – New York: the ronald press co., 556 p.
30. Аврамчикова, Н.Т. Государственное и муниципальное управление: учебное пособие / Н.Т. Аврамчикова, Сибирский государственный аэрокосмический университет – г. Красноярск, 2008 – 148 с.

31. *Bouckaert, G.* Modernizing the Rechtsstaat: Paradoxes of the Management Agenda [Text] / G. Bouckaert. — Berlin : Duncker & Humblot, 2002. — P. 26.
32. *Оболенський, О.Ю.* Публічне управління: публічна сфера, публічне право і публічна політика – співвідношення понять / О. Оболенський, С. Лукін // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2013. - Вип. 2. - С. 3-11. - [Електронний ресурс]. — URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2013_2_3.
33. *Обушна, Н.* Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні: теоретичний аспект / Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44 “Ефективність державного управління” [Електронний ресурс]. — URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_44/fail/ch_1/8.pdf
34. *Pollitt, C.* Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollitt, G. Bouckaert. – Oxford : University Press, 2004. – 240 p.
35. *Амосов, О.* Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма) [Текст] / Олег Амосов, Наталя Гавкалова // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. — Х. : ДокНаукДержУпр. — Спеціальний випуск. — Червень, 2013. — С. 6–13.
36. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
37. *Босак, О. З.* Публічне управління як нова модель управління у державному секторі [Електронний ресурс] / О. З. Босак // Державне управління: теорія та практика. — 2010. — № 2. — URL : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>.
38. *Оболенський, О. Ю.* Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни — Публічне управління: наукова розробка [Текст] / О. Ю. Оболенський, С. О. Борисевич, С. М. Коник. — К. : НАДУ, 2011. — 56 с.
39. Oxford Wordpower Dictionary. Oxford University Press, New York, 1998 URL : <http://oxforddictionaries.com/definition/management>
40. Енциклопедія державного управління : у 8 т. – Т. 8: Публічне врядування / наук.- ред. кол. : В. С. Загорський [та ін.] – Львів : ЛРІДУ, НАДУ, 2011. – 712 с.
41. *Вильсон В.* Основы науки государственного управления / В. Вильсон. – М., 1995. – 311 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bib.convdocs.org>
42. *Міненко, М.А.* Трансформація системи державного управління в сучасні моделі регулювання суспільства [Електронний ресурс] / М.А. Міненко // Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне фахове видання. - URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=581>

43. Колесникова, К. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації [Електронний ресурс] / К. Колесникова // Публічне управління. – URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-3/doc/1/06.pdf>
44. Семенчук, Т.Б. Сутність категорії «публічне адміністрування» та передумови її формування [Електронний ресурс] / Т.Б. Семенчук // Вісник економіки транспорту і промисловості №42, 2013. - URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/sutnist-kategoriyi-publichne-administrivannya-ta-peredumovi-yiyi-formuvannya>
45. Кондратюк, Т.В. Становлення порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління / Т.В. Кондратюк // Науковий вісник Академії муніципального управління: Збірник наукових праць, серія «Управління». – К.: 2010, № 3. – с. 297-305
46. Бондар, Ю. А. Менеджмент в органах державної влади [Текст] / Ю. А. Бондар // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2013. — Вип. 24. — С. 206–212.

*Рекомендовано до друку кафедрою публічного управління та менеджменту
організацій*

*Чернігівського національного технологічного університету
(протокол № 11 від 10 червня 2016 року)*

Надійшла до редакції 15.08.2016